

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

**СТРАТЕГІЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ НА 2010–2020 РОКИ
В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ**

*Матеріали
Парламентських слухань
у Верховній Раді України
17 червня 2009 року*

*За загальною редакцією
професора В. І. Полохала*

Київ
Парламентське видавництво
2009

УДК 342.537:001.895(477)
ББК 67.9(4Укр)400.6
С83

Редакційна колегія:

Полохало В. І., (голова редакційної колегії) Голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, проф.,

Патон Б. Є., (заст. голови редакційної колегії) Президент НАН України, академік НАН України,

Андрощук Г. О., голов. консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, канд. екон. наук, проф.,

Білорус О. Г., Голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах, член-кореспондент НАН України,

Вакарчук І. О., Міністр освіти і науки України, док. фіз.-мат. наук, проф.,

Геєць В. М., директор Інституту економіки та прогнозування НАН України, академік НАН України,

Губерський Л. В., ректор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, академік НАН України,

Давимука С. А., заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, д-р екон. наук, проф.,

Данилишин Б. М., Міністр економіки України, академік НАН України,

Жиляєв І. Б., заст. зав. секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, д-р екон. наук,

Зубець М. В., голова підкомітету з питань науки Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, президент Української академії аграрних наук,

Згуровський М. З., ректор Національного технічного університету України «КПІ», академік НАН України,

Зінченко О. О., Генеральний директор Національного космічного агентства України, канд. фіз.-мат наук,

Івченко В. А., Голова Державного агентства України з інвестицій та інновацій,

Кундієв Ю. І., віце-президент Академії медичних наук України, академік НАН України,

Крайнев П. П., директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, канд. екон. наук, проф.,

Кремень В. Г., президент Академії педагогічних наук України, академік НАН України,

Мазур О. А., голова Громадської Ради технопарків України, канд. екон. наук,

© Б. Є. Патон, В. І. Полохало. Передмова, 2009

© Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляєв, Б. Г. Чижевський,
М. М. Шевченко. Авт.-упоряд., 2009

ISBN 978-966-611-724-6

Малицький Б. А., директор Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, д-р екон. наук, проф.,

Мокін Б. І., ректор Вінницького національного технічного університету, д-р техн. наук, проф.,

Мацевитий Ю. М., директор Інституту проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного НАН України, академік НАН України,

Морозов О. Ф., голова Науково-технічної ради Державного агентства України з інвестицій та інновацій, д-р техн. наук, проф.,

Мутіяні В. І., голова Робочої групи з розробки Стратегій економічного розвитку країн СНД, член-кореспондент НАН України,

Орлюк О. П., директор НДІ інтелектуальної власності Академії правових наук України, член-кореспондент АПрН України,

Пахомов Ю. М., директор Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, академік НАН України, проф.,

Самойлик К. С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти,

Соловійов В. П., заст. директора Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, д-р екон. наук, проф.,

Симоненко В. К., Голова Рахункової палати України, член-кореспондент НАН України, проф.,

Сторіжко В. Ю., директор Інституту прикладної фізики НАН України, академік НАН України,

Товажнянський Л. Л., ректор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», д-р техн. наук, проф.,

Федулова Л. І., зав. відділом Інституту економіки та прогнозування НАН України, д-р екон. наук, проф.,

Чеберкус Д. В., головний спеціаліст Секретаріату Кабінету Міністрів України, канд. екон. наук,

Юрченко О. М., професор кафедри Національної академії служби безпеки України, доктор юридичних наук.

Рекомендовано до друку:

Постановою Вченої ради Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України від 30 червня 2009 р. № 9,

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України від 18 червня 2009 р. № 82,

Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України від 23 червня 2009 р. № 11,

Рішенням Науково-технічної ради Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 3 липня 2009 р. № 3.

С83 **Стратегія** інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів /Авт.-упоряд.: Г. О. Андрощук, І. Б. Жилияєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко.— К: Парламентське вид-во, 2009. — 632 с.

ISBN 978-966-611-724-6.

Видання містить матеріали парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», що відбулися 17 червня 2009 року у Верховній Раді України, проект зазначеної Стратегії, інформаційно-аналітичні матеріали, які висвітлюють стан, проблеми і стратегічні перспективи науково-технологічного та інноваційного розвитку України, а також досвід інноваційної політики зарубіжних країн (концепції, стратегії, пріоритети).

Для законодавців, працівників центральних і місцевих органів державної влади, підприємців, а також науковців, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться питаннями формування та реалізації національної інноваційної системи, розроблення Стратегії інноваційного розвитку України.

УДК 342.537:001.895(477)
ББК 67.9(4Укр)400.6

Strategy of innovative development of Ukraine for 2010–2020 in terms of global challenges/Authors-compliers: Hennadiy Androshchuk, Ihor Zhylyayev, Borys Chyzhevskiy, Mykola Shevchenko. —Kyiv: Parliamentary publishing house, 2009. — 632 p.

ISBN 978-966-611-724-6.

The edition contains materials of parliamentary hearings «Strategy of innovative development of Ukraine for 2010 - 2020 in terms of global challenges», which took place on the 17th of June, 2009 in Verkhovna Rada of Ukraine, project of above mentioned Strategy and also informational and analytical materials, which show condition, problems and strategic perspectives of scientific, technological and innovative development of Ukraine, and also the experience of innovative policy in other countries (concepts, strategies, priorities).

For legislators, workers of central and local bodies of authority, entrepreneurs, scientists, postgraduate students and everyone, who is interested in formation and realization of national innovative system, elaboration of Strategy of innovative development of Ukraine.

ЗМІСТ

Ю. В. ТИМОШЕНКО. Учасникам парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»	11
Б. Є. ПАТОН, В. І. ПОЛОХАЛО. Передмова	12
Постанова Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»	17
Стенограма парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»	18
<i>Вступне слово</i>	
Заступника Голови Верховної Ради України М. В. ТОМЕНКА	18
<i>Доповіді</i>	
Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (<i>Блок Юлії Тимошенко</i>) В. І. ПОЛОХАЛА	20
Міністра економіки України Б. М. ДАНИЛИШИНА	28
<i>Свідповіді</i>	
Віце-президента Національної академії наук України В. М. ГЕЙЦЯ	36
Міністра освіти і науки України І. О. ВАКАРЧУКА	39
<i>Виступи в обговоренні</i>	
В. К. СИМОНЕНКО, Голова Рахункової палати України, член-кореспондент НАН України	43
Л. В. ГУБЕРСЬКИЙ, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік НАН України	45
Б. В. ГРИНЬОВ, директор Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України, член-кореспондент НАН України	52
Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, ректор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», д-р техн. наук	54
В. А. ІВЧЕНКО, Голова Державного агентства України з інвестицій та інновацій	56

Ю. М. ПАХОМОВ, директор Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, академік НАН України	58
В. І. МУНТІЯН, голова робочої групи з розроблення Стратегії економічного розвитку країн СНД на період до 2020 року, член-кореспондент НАН України.....	64
Б. І. ХОЛОД, президент Дніпропетровського університету економіки і права, д-р екон. наук.....	66
В. Г. КРЕМЕНЬ, президент Академії педагогічних наук України, академік НАН України.....	68
О. Г. БІЛОРУС, Голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (<i>Блок Юлії Тимошенко</i>), член-кореспондент НАН України.....	71
В. І. КОЗЯВКІН, генеральний директор Міжнародної клініки відновного лікування і реабілітаційного центру «Еліта», д-р мед. наук	78
М. В. ЗУБЕЦЬ, президент Української академії аграрних наук, Голова підкомітету з питань науки Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (<i>Партія регіонів</i>).....	79
А. О. МОРОЗОВ, виконувач обов'язків академіка-секретаря Відділення інформатики Національної академії наук України, член-кореспондент НАН України.....	83
П. П. КРАЙНЄВ, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, канд. екон. наук	86
Б. І. МОКІН, ректор Вінницького національного технічного університету, д-р техн. наук	88
В. Ю. СТОРІЖКО, директор Інституту прикладної фізики НАН України, академік НАН України.....	90
Ю. І. КУНДІЄВ, віце-президент Академії медичних наук України, директор Інституту медицини праці АМН України	92
С. В. КОМІСАРЕНКО, директор Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України, академік НАН України.....	94
Заключне слово	
Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти В. І. ПОЛОХАЛА	96
Міністра економіки України Б. М. ДАНИЛИШИНА	99
Міністра освіти і науки України І. О. ВАКАРЧУКА	100
Заступника Голови Верховної Ради України М. В. ТОМЕНКА.....	100
Невиголошені виступи	
М. З. ЗГУРОВСЬКИЙ, ректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», академік НАН України	103
Ю. М. МАЦЕВИТИЙ, директор Інституту проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного НАН України, академік НАН України	105

О. М. ЮРЧЕНКО, професор кафедри Національної академії Служби безпеки України, д-р юрид. наук.....	107
О. А. МАЗУР, голова Громадської Ради технопарків України, В. М. СОРОКІН, директор Технопарку «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка».....	112
Б. А. МАЛІЦЬКИЙ, директор Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, д-р екон. наук.....	114
В. Ф. МОСКАЛЕНКО, ректор Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, д-р мед. наук, член-кореспондент АМН України, проф.	116
Я. С. ЯЦКІВ, голова Експертної ради при Президії НАН України з питань науково-технічної експертизи інноваційних проєктів технологічних парків, академік НАН України.....	120
Б. Р. КИЯК, директор Державного фонду фундаментальних досліджень, д-р екон. наук.....	121
А. В. ТОЛСТОУХОВ, народний депутат України, науковий керівник проєктів, д-р філос. наук, проф., член-кореспондент АПН України, Р.В. ЯКОБЮК, директор Інформаційно-аналітичної фірми «ЕКСОР».....	124
Н. Ю. КОРОЛЕВСЬКА, народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради України з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва.....	129
О. П. ОРЛЮК, директор НДІ інтелектуальної власності АПРн України, д-р юрид. наук, член-кореспондент АПРн України.....	132
О. Б. САЛІХОВА, зав. відділом Державного інституту комплексних техніко-економічних досліджень Мінпромполітики України, канд. екон. наук.....	137
О. О. ЗІНЧЕНКО, Генеральний директор Національного космічного агентства України, канд. фіз.-мат. наук.....	142

Проект Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів.....	151
I. Загальні положення.....	153
II. Системна соціально-економічна проблема, що вирішується стратегією.....	154
III. Основні виклики, які формують довгострокові зовнішні і внутрішні передумови перспективного розвитку економіки і суспільства України, відповіді на які мають базуватися на новій стратегії використання наукових знань, технологій та інновацій.....	171
IV. Головна мета стратегії, основні передумови інноваційного розвитку України.....	175
V. Сценарії і прогностичні оцінки інноваційного розвитку України на період до 2020 року за індикаторами європейського інноваційного табло.....	181
VI. Основні стратегічні пріоритети і ключові заходи.....	187
VII. Використання міжнародного фактору в інтересах інноваційного розвитку економіки України.....	199

Проект Рекомендацій парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»	203
---	-----

Офіційні документи Комітету Верховної Ради України

з питань науки і освіти..... 213

Рішення Комітету з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 року. «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні»	214
---	-----

Рекомендації круглого столу «Інноваційна діяльність у сфері науки і освіти України в антикризовому контексті», проведеного 9 грудня 2008 року	234
---	-----

Рішення Комітету з питань науки і освіти від 3 грудня 2008 року «Про підсумки круглого столу «Про виклики для вітчизняної науки та освіти в контексті світової фінансової та економічної кризи», проведеного 10 листопада 2008 року»	241
---	-----

Рекомендації круглого столу «Про виклики для вітчизняної науки та освіти в контексті світової фінансової та економічної кризи», проведеного 10 листопада 2008 року	242
--	-----

Рішення Комітету з питань науки і освіти від 19 травня 2009 року «Про хід виконання рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 16 квітня 2008 року «Про стан державного регулювання і управління у сфері розвитку, правової охорони і захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні»	249
---	-----

Рекомендації слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти «Ефективність застосування законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав», проведених 3 липня 2009 року	250
---	-----

Офіційні документи Кабінету Міністрів України

та додаткові матеріали, підготовлені

до парламентських слухань..... 265

Розпорядження про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи	266
---	-----

Концепція розвитку національної інноваційної системи	267
---	-----

Інформаційно-аналітичні матеріали

«Світовий досвід та вітчизняна практика

забезпечення розвитку інноваційної діяльності»..... 276

Розділ 1. Міжнародний досвід формування та реалізації державної політики забезпечення інноваційного розвитку	277
---	-----

1.1. Досвід формування стратегії інноваційного розвитку країн ЄС.....	279
---	-----

1.2. Досвід формування стратегії інноваційного розвитку у Російській Федерації.....	285
--	-----

1.3. Кластерний механізм забезпечення конкурентоспроможності	287
--	-----

1.4. Розвиток корпоративного сектору наукових досліджень і розробок як передумова інноваційного розвитку.....	289
1.5. Світовий досвід формування нормативно-правової бази у сфері спрямування недержавних інвестицій у сферу науково-технічної та інноваційної діяльності.....	296
Розділ 2. Перспективи переходу економіки України на інноваційну модель розвитку	304
2.1. Роль держави у забезпеченні інноваційного розвитку.....	306
2.2. Загальні тенденції інноваційно-трансформаційних змін в економіці України.....	309
2.3. Розвиток інфраструктури інноваційної діяльності.....	322
2.4. Нормативно-правова база у сфері забезпечення інноваційного розвитку економіки України.....	326
Пропозиції до Рекомендацій парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»	332

Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети

(інформаційно-аналітичні матеріали, підготовлені Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти та Міністерством закордонних справ України)	335
Інноваційна політика країн — членів Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР)	337
Інноваційна політика країн Балтії та СНД	412
Інноваційна політика країн Північної Америки.....	451
Інноваційна політика країн Латинської Америки.....	475
Інноваційна політика країн Азії.....	483
Інноваційна політика країн Африки та Близького Сходу	509

Інвестиції та інноваційний розвиток

(матеріали Державного агентства України з інвестицій та інновацій до парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»).....	521
Розвиток інноваційної сфери України у 2008 році.....	522
Реалізація Програми Кабінету Міністрів України щодо інноваційної політики у 2008 році.....	525
Реалізація державної інноваційної політики центральними органами виконавчої влади	531
Державне Агентство України з інвестицій та інновацій.....	531
Міністерство освіти і науки України	548
Міністерство промислової політики України.....	560
Міністерство охорони здоров'я України.....	565
Міністерство палива та енергетики України.....	571
Міністерство транспорту та зв'язку України.....	577

Міністерство фінансів України.....	582
Національне космічне агентство України.....	584
Інноваційний розвиток регіонів України.....	587
Автономна Республіка Крим.....	587
Вінницька область.....	589
Волинська область.....	591
Дніпропетровська область.....	592
Донецька область.....	594
Житомирська область.....	596
Закарпатська область.....	598
Запорізька область.....	600
Івано-Франківська область.....	602
Київська область.....	603
Кіровоградська область.....	605
Луганська область.....	606
Львівська область.....	607
Миколаївська область.....	609
Одеська область.....	610
Полтавська область.....	612
Рівненська область.....	614
Сумська область.....	616
Тернопільська область.....	617
Харківська область.....	619
Херсонська область.....	620
Хмельницька область.....	621
Черкаська область.....	621
Чернівецька область.....	623
Чернігівська область.....	624
м. Київ.....	626
м. Севастополь.....	628

*Учасникам парламентських слухань
«Стратегія інноваційного розвитку України
на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»*

Дорогі друзі!

Перехід України на інноваційний розвиток є принципово важливим для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Урядом визначені основні засади науково-технологічного та інноваційного розвитку, сформульовані завдання з ефективного використання інтелектуального потенціалу нації, організовано роботу технопарків, фондів, затверджено низку державних цільових програм.

Водночас варто усвідомити, що через світову фінансово-економічну кризу не повною мірою вдається реалізувати заплановане. На сьогодні бракує коштів для збільшення інвестицій в інноваційні проекти та широкомасштабного впровадження в господарський обіг результатів творчої праці. Без цього сталий поступ інноваційного розвитку неможливий.

Переконана, що проведення парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», ініційованих Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, сприятиме консолідації зусиль Уряду, законодавців, наукових і бізнесових кіл задля оптимального розв'язання стратегічних і тактичних проблем інноваційної сфери з огляду на виклики, що постали перед країною. Без сумніву ці парламентські слухання є важливою подією для всього суспільства.

Вірю, що прийняті Вами рішення допоможуть мінімізувати вплив світової фінансової кризи на інноваційну систему України, забезпечити технологічне переоснащення національної економіки, підвищити рівень життя наших громадян.

Бажаю міцного здоров'я, невичерпної енергії та нових звершень у благородному служінні Україні!

*З повагою
Прем'єр-міністр України*

Юлія Тимошенко

ПЕРЕДМОВА

У сучасному світі якість управління інноваційними процесами та їх державне стимулювання стали визначальним фактором конкурентоспроможності національних економік.

Через непослідовність у проведенні науково-технологічної та інноваційної політики в Україні закріплюються тенденції до технологічного відставання від розвинених країн світу. Наслідком цього стає зниження конкурентоспроможності національної економіки, гальмування розвитку високотехнологічних галузей промисловості, падіння кваліфікованості робочої сили. Це зумовлює зростання загроз національній безпеці, подальше відставання України від економічно розвинених країн світу та перетворення її у ресурсний придаток країн-лідерів.

Після підписання Угоди про партнерство і співробітництво з Європейськими співтовариствами Указом Президента України затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу», якою визначено курс на розвиток національної економіки за інноваційною моделлю. Обрання такого курсу означало, що головним джерелом економічного зростання країни мають стати нові наукові знання та процеси їх розширеного продукування і комерційного використання.

Для забезпечення основних засад реалізації економічного розвитку України за інноваційною моделлю була створена відповідна нормативно-правова база, зокрема: в 1999 році постановою Верховної Ради України була затверджена «Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України», прийнято Закони України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих технологій», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про науковий парк «Київська політехніка». Указом Президента України від 28.04.2004 № 493/2004 затверджена Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки».

Зазначена нормативно-правова база, поряд з такими документами, як закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про

інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальну економічну зону «Яворів» тощо та відповідними підзаконними актами виконавчої влади певною мірою створила необхідне нормативне поле для провадження суб'єктами господарювання в Україні інноваційної діяльності на засадах, визначених Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України.

Однак варто зазначити, що починаючи з 1991 року в Україні жодного бюджетного року не була виконана визначена статтею 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», норма щодо забезпечення державою бюджетного фінансування наукової та науково-технічної діяльності обсягом не менше 1,7 % валового внутрішнього продукту (ВВП) України. Типова щорічна цифра видатків на науку складала 0,3–0,5 % ВВП, внаслідок чого наука у нашому суспільстві відігравала переважно соціокультурну функцію. Відомо, що економічна функція науки починається з обсягів фінансування більших від 0,9 % ВВП.

Зниження рівня фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) призвело до відтоку з України кваліфікованих наукових та технічних кадрів, занепаду багатьох наукових шкіл, стрімкої деградації матеріально-технічної бази наукових та науково-технологічних досліджень, переважного впровадження в Україні запозичених технологій не найвищої якості, зростання ролі іноземних інвесторів.

Як наслідок протягом останніх 15 років зростає залучення носіїв нових (наукових) знань українського походження та здобутих ними результатів у сферу інноваційної діяльності сусідніх держав, зменшуються обсяги можливої бази об'єктів інноваційної діяльності в Україні, знижується кількість інноваційно-активних підприємств (26 % у 1994 році проти 14,2 % у 2007 році).

Зазначимо, що серед країн Європейського Союзу мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія – 26 % та Греція – 29 %, але навіть вони у два рази вищі, ніж в Україні. Порівняно з країнами лідерами, такими як Нідерланди (62 %), Австрія (67 %), Німеччина (69 %), Данія (71 %) та Ірландія (74 %) розрив з Україною ще більший (3÷4 рази).

Як показує досвід розвинених країн світу, вплив інноваційного фактора на економіку має відбуватися шляхом узгодження інноваційної політики з науково-технічною, бюджетно-фінансовою, грошово-кредитною, промисловою та зовнішньо-торговельною політикою й за умови

досягнення єдності інтересів і встановлення злагоджених стосунків між суспільством, державою, владою, бізнесом та іншими громадськими і науковими інституціями.

В Україні наявні всі ланки господарського механізму, здатного продукувати конкурентоспроможну продукцію. Проблема як така, сьогодні лежить в площині організації їх ефективної взаємодії з огляду на потрібний державі результат. Основним змістом державного управління інноваційним розвитком стає саме координація злагодженої роботи усіх ланок господарського механізму, налаштованого на продукування конкурентоспроможної високотехнологічної інноваційної продукції. Результатом цього має стати істотне прискорення економічного зростання країни та конкурентоспроможності її економіки. Отже, національна інноваційна система є базовим інструментом реалізації Стратегії.

Безперервна трансформація органів державного управління науково-технічної та інноваційною діяльністю, відсутність внаслідок цього виваженої і довгострокової політики, які мали місце за останні півтора десяти років в Україні й спричинили погіршення стану інноваційної сфери та інноваційної культури суспільства, стали предметом розгляду на парламентських слуханнях, які відбулися 21 березня 2007 року та 20 червня 2007 року «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» та «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації».

Таким чином, критична ситуація в інноваційній сфері робить нагальною розробку такої державної політики, яка б забезпечувала розширене відтворення об'єктної бази інноваційної діяльності та незворотній вплив інновацій на прискорене економічне зростання країни.

Більшістю держав, які свій економічний розвиток пов'язують із здобутками науки та активними інноваційними процесами, розроблені документи, що визначають концептуальне та стратегічне бачення національної інноваційної системи (НІС). Такий документ уперше було розроблено у США, його мають Великобританія, Франція, Німеччина, інші країни ЄС, а також Росія, Білорусь, Казахстан та інші країни СНД. Ключова роль у формуванні НІС належить державі, яка встановлює стратегічні цілі розвитку та функціонування НІС, забезпечує ресурсну підтримку, включаючи зокрема бюджетне фінансування, податкове стимулювання, кредитну підтримку тощо. Особливу значимість у процесах

функціонування НІС має організація та стимулювання процесів передачі наукових розробок із сфери одержання знань у виробництво, що досягається за допомогою розвитку системи освіти, ринку інтелектуальної власності, створення інноваційної інфраструктури, фінансового та податкового стимулювання науково-технічної діяльності.

Надзвичайно важливо, що Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 17 червня 2009 р. № 680 схвалив Концепцію розвитку національної інноваційної системи. Її метою є визначення основних засад формування та реалізації збалансованої державної політики у питаннях забезпечення розвитку національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Крім того, у 2008 р. загальні обсяги фінансування наукової та науково-технічної діяльності, що виділялись Урядом за рахунок загального фонду бюджету України, становили більш ніж 3,5 мільярди гривень, що на третину більші від попереднього року та майже у двічі більше ніж у 2006 році. При цьому 22 % цих коштів було спрямовано на фундаментальні дослідження, а 66 % – на прикладні дослідження та розробки. Однак здійснені заходи не повною мірою відповідають світовим тенденціям в інноваційній сфері.

Саме тому Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти ініціював проведення 17 червня 2009 р. парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів».

Підготовка та проведення слухань консолідували зусилля законодавців, урядових, наукових, бізнесових кіл суспільства на оптимальному комплексному вирішенні методологічних, стратегічних і тактичних проблем формування національної інноваційної системи, на розбленні Стратегії інноваційного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів, що відкриває перспективи для впровадження інноваційної моделі розвитку країни, забезпечуватиме її конкурентоспроможність.

Пропоноване читачу науково-практичне видання «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» містить матеріали обговорення проблем інноваційного розвитку держави під час парламентських слухань у Верховній Раді України та Комітеті з питань науки і освіти, проект Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів,

підготовлений Центром досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України за участю інших наукових установ НАН України, центральних і місцевих органів державної влади, із врахуванням ключових положень, закладених в проєкті «Стратегії інноваційного розвитку України на 2009–2018 роки та на період до 2039 року, розробленого Державним агентством України з інвестицій та інновацій, Інститутом економіки та прогнозування НАН України» та в ряді інших стратегічних проєктів. В книзі містяться також інформаційно-аналітичні матеріали, які висвітлюють стан, проблеми та стратегічні перспективи науково-технологічного та інноваційного розвитку України, досвід інноваційної політики зарубіжних країн (концепції, стратегії, пріоритети).

Сподіваємось, що ці матеріали, які виходять в рік, проголошений Євросоюзом роком креативності та інновацій, будуть корисні всім, хто зацікавлений у формуванні та реалізації національної інноваційної системи, розробленні Стратегії інноваційного розвитку України.

Президент
Національної академії
наук України,
академік НАН України
Б. Є. Патон

Голова
Комітету з питань
науки і освіти
В. І. Полохало